

její tělesnou bezpečnost, a že mu byla vůlí útočníka v konkrétním případě, tudíž způsobem jeho použití jako prostředku k útoku neb k obraně propůjčena vlastnost zbraně v naznačeném smyslu. Takového zjištění je tím více třeba, když, jak alespoň z rozsudečných důvodů vysvítá, četnický strážmistr nestál vpředu u koní, do nichž obžalovaný šlehl bičem, nýbrž těsně u vozu za kolem, při čemž držel levou rukou vůz. Nelze proto vyloučiti možnost, že obžalovaný při odporu měl sice v ruce předmět, bič, jenž může býti zbraní, že však tento nástroj podle zvláštních okolností případu nesloužil k sesílení útoku proti úřední osobě, nýbrž pouze k popohnání koní, tak jako na příklad opratě.

Čís. 2995.

Prvým a nezbytným předpokladem řádného a zákonu odpovídajícího rozhodnutí o soukromé obžalobě pro urážku na cti jest, by kmetský soud náležitě zkoumal obsah pozastavené zprávy.

I projev, učiněný ve formě nepřímé, za použití opatrné, zaobalené stilisace, z níž lze urážku toliko nepřímou vyčísti, jest trestnou urážkou na cti.

Veřejnému činiteli nelze odpírati plnou ochranu jeho cti toliko pro tuto jeho veřejnou činnost (s poukazem na právo kritiky).

Není-li projev urážkou ve smyslu zákona, jest zbytečno uvažovati o podmínkách § 4 tisk. nov. a nutno obžalovaného bez dalších výhrad sprostíti.

Mezi urážkou a důkazem pravděpodobnosti podle § 4 tisk. nov. musí býti věcný vztah; důkaz ten musí se krýti s obsahem urážky.

K pojmu »stranickosti«.

(Rozh. ze dne 3. prosince 1927, Zm I 320/27.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti soukromého obžalobce do rozsudku krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. března 1927, jímž byl obžalovaný podle § 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti podle §§ 488, 491 — správně i § 493 — tr. zák. a zákona čís. 124/24 sb. z. a n., zrušil napadený rozsudek jako zmatečný a věc vrátil do první stolice, by o ní znovu jednala a rozhodla.

Důvody:

Zmateční stížnosti soukromého obžalobce, dovolávající se číselně důvodů zmatečnosti čís. 4, 5, 7, 9 a), b) § 281 tr. ř. nelze upřítí oprávnění. Prvým a nezbytným předpokladem řádného a zákonu odpovídajícího rozhodnutí o soukromé obžalobě pro urážku na cti jest, by kmetský soud náležitě zkoumal obsah pozastavené zprávy; by po stránce skutkové zjistil smysl a dosah zprávy co do jejích jednotlivostí, jakož i v celé její souvislosti, jakož i by si na tomto podkladě uvědomil

ve směru právním, pod které ze skutkových podstat uvedených v § 487 a násl. tr. zák. lze projev podřaditi. Takový postup jest nutný i proto, že jen na takovém podkladě lze bezpečně řešiti další otázku přicházející zpravidla v úvahu při přečinech proti bezpečnosti cti, zda a do které míry je důkaz pravdy podle § 490 tr. zák., pokud se týče důkaz pravděpodobnosti ve smyslu § 4 tisk. nov. vůbec přípustným, a zda a v jakém rozsahu se co do jednotlivých částí pozastaveného projevu ten neb onen důkaz obžalovanému podařil. Těmto požadavkům napadený rozsudek, jak stížnost soukromého obžalobce právem vytýká, nikterak nehoví. V rozsudku reprodukuje se ovšem per extensum správně stať článku soukromou obžalobou pozastavená; pak zabývá se soud stručně obsahem prvé věty této stati, poukazuje toliko k tomu, že obžalovaný výslovně v zažalované části uvedl, že ponechává úsudku čtenářů, by sami usoudili, zda obsah uveřejněného snímku jest pro soukromého obžalobce kompromitující; zda jej mohl napsat nestranný funkcionář samosprávy a, zda jím jako středoškolský profesor sleduje v učitelském povolání osobní prospěch. Zjišťuje posléze v závěrečné části rozsudečných důvodů, že autor se rozepsal v článku břitkým a neshovivavým způsobem, a vyslovuje názor, že tento jadrný způsob vyjadřování a charakterisování jednání člověka ve veřejném postavení jest toliko kritikou, bez které by veřejný život nebyl možným, při čemž ještě podotýká, že, kdo zastává veřejný úřad, musí si býti vědom, že podléhá zvýšené kritice. Podle těchto částí rozsudečných důvodů, jež jsou jediné v celém obsáhlém odůvodnění, které poukazují k zjištění smyslu závadné stati a k právním úvahám co do kvalifikace činu, zdálo by se, že soud v pozastavené zprávě skutkovou podstatu přečinu proti bezpečnosti cti stělesněnou nespátřuje již po stránce objektivní a to patrně, — jak podle kusého obsahu důvodů nutno se alespoň domnívati: ohledně prvé věty pozastavené stati pro to, že je sepsána v jisté formě nepřímé, ponechávajíc totiž úsudku čtenářů, zdali obsah dopisu je kompromitující atd.; a ohledně celé zbývajících částí článku patrně z toho důvodu, že obsahuje toliko kritiku, ovšem kritiku ostřejší, již si však veřejný činitel právě pro tento svůj veřejný úřad musí dáti líbiti. Je-li kmetský soud názoru, že projev, nebyl-li učiněn ve formě přímé, bezprostředně proti uraženému směřující, již pro toto své nepřímé znění nemůže býti urážkou na cti, je tento názor právně pochybený; na cti utrhač, obzvláště při útocích v novinách, kde bývají sepišovány články lidmi v písmě a ve vyjadřování myšlenek sběhlými a, kde již prosté faktum »sepišování« článku vybízí k jistému přemýšlení a k opatrnosti, často nevolí formu urážky projevené přímo proti dotčenému, nýbrž používá stilisace opatrné, zaobalené, z níž lze urážku — ovšem často neméně citelnou — toliko nepřímou vyčísti. Užívá na příklad rethorických otázek a obrátů, jako v souzeném případě, že se ponechává úsudku čtenářů atd. — načež pak následují urážlivé útoky nejvybranějšího rázu, — čímž všude, pokud jest smyslem pozastavené stati vytknutí uraženému právě onu nečestnou vlastnost, činnost atd., o níž se píše ovšem toliko ve formě nepřímé, je nade vší pochybnost přes tuto formu na-

plněna objektivní skutková podstata přečinu proti bezpečnosti cti. Již v tomto směru je tedy napadený rozsudek pochybeným, pokud zjevně toliko pro nepřímé znění odmítá urážlivost věty první, aniž by dále o pravém obsahu a smyslu jednotlivých v této větě projevených výtek dále uvažoval.

A neméně odůvodněna jest zmateční stížnost, pokud rozsudku vytýká, že se nezabývá ostatním obsahem pozastavené stati a jednotlivými v této části obsaženými výtkami — poukazem na to, že se soukromý obžalobce mohl pouze u partaje afér a škandálů na svém odpovědném místě udržeti; dále na dojem, jímž jednání stěžovatelovo působí na žáky, a narážkou na kárné zakročení; paušálním obratem, že jde o »kritiku« tím spíše dovolenou, ježto směřovala proti veřejnému činiteli, není vlastně vyjádřeno nic pro věc významného; je ovšem správné, že kritika, jež se drží v mezích zákonných, je dovolená, a je také jisto, že veřejný činitel, obzvláště v životě politickém působící, spíše a častěji bude vydán kritice, než člověk vedoucí život v ústraní; leč ten i onen jsou zákonem chráněni mírou stejnou a nelze činiteli veřejnému odpíratí plnou a stejnou ochranu jeho cti jako jinému toliko pro tuto jeho veřejnou činnost. Je dále na snadě, že povšechným obratem, že jde o kritiku, soud nevyslovuje způsobem v čís. 5 § 270 a 281 tr. ř. žádaným, ve kterých výrazech a proč v nich nespátřuje stělesněnou podstatu přečinu proti bezpečnosti cti, nýbrž toliko kritiku, a to kritiku umírněnou, vážnosti a úcty dotčené osoby ve veřejném mínění se nedotýkající. Již z těchto úvah je napadený rozsudek zmatečný, pokud obžalovaného osvobozuje pro nedostatek objektivní skutkové podstaty přečinu proti bezpečnosti cti. Že o takový sprostující výrok tu jde, nutno alespoň usuzovati z toho, že nalézací soud, sprostiv obžalovaného, neučinil opatření ve smyslu § 13 tiskové novely ve příčině uveřejnění rozsudkového výroku a náhrady útrat, což by se bylo musilo státi, kdyby soud směrodatný základ pro svůj sprostující výrok nebyl spatřoval v nedostatku objektivní skutkové podstaty § 488 a 491 tr. zák., nýbrž v úvahách jiných, o nichž ihned bude promluveno. Nalézací soud se totiž zabýval dále otázkou veřejného zájmu, upravenou v § 4 tiskové novely, způsobem skoro celé odůvodnění rozsudku zabírajícím a vyslovil, že obžalovaný jednal především ve veřejném zájmu, a že se mu též podařil zákonem připuštěný důkaz pravděpodobnosti. Tu dlužno především zdůrazniti, že, obíral-li se nalézací soud otázkou veřejného zájmu ve smyslu § 4 tiskové novely, měl nejprve zjistiti, že se obžalovanému nezdařil o zažalovaných okolnostech důkaz pravdy (§ 490 tr. zák.) a pak teprve se pouštět do otázky důkazu pravděpodobnosti. Než, nehledíc k tomuto nedostatku, nelze si vysvětliti, proč se soud, když, jak dovozeno, nespátřuje v článku objektivní podstatu přečinu proti bezpečnosti cti, ještě zabýval složitou otázkou důkazu pravděpodobnosti; vždyť, není-li projev urážkou ve smyslu zákona, je zbytečno uvažovati o podmínkách § 4 tisk. novely a nutno obžalovaného bez dalších výhrad sprostiti; připustí-li se však důkaz pravděpodobnosti podle § 4 zákona a, prohlásí-li se v rozsudku, že se podařil, nutno

míti za to, že soud přece v pozastavených výrocích podstatu přečinu proti bezpečnosti cti spatřuje, a nutno dále předpokládati, že soud z takového sprostředujícího výroku vyvodí též důsledky v § 13 tisk. novely naznačené. Jelikož z napadeného rozsudku nelze pro tyto podstatné rozpory a nejasnosti bezpečně seznati, proč vlastně obžalovaného sprostředkuje, jest rozsudek i z toho důvodu zmatečný a neudržitelný, pročej jej bylo zrušiti a věc vrátiti do první stolice k novému jednání a rozhodnutí. S dalšími vývody zmateční stížnosti není při tomto stavu věci třeba, ba pokud se týče stránky skutkové, ohledně níž nelze předbíhati volnému uvažování soudu první stolice, ani lze, dále se zabývatí.

K vůli úplnosti připomíná se ohledně důkazu pravděpodobnosti podle § 4 tisk. nov. — pokud by v novém řízení přišel na přetřes — jen tolik, že mezi urážkou a důkazem pravděpodobnosti musí býti věcný vztah, a že se tento důkaz musí nésti toliko v tom směru, zda se výtky, obsažené v části článku, soukromou obžalobou pozastavené, staly ve veřejném zájmu, a to především v tomto zájmu a, zda se ohledně těchto výtek podařil obžalovanému důkaz pravděpodobnosti. Důkaz pravděpodobnosti se musí krýti s obsahem urážky a s tohoto jedině správného hlediska je nasnadě vratkost zrušeného rozsudku, když se, než se pouští do rozboru důkazu pravděpodobnosti, s žádoucí přesností o tom nevyjadřuje a si takto vůbec neuvědomuje, v kterých projevech závadného článku vlastně spatřuje útoky proti bezpečnosti cti, a jaké pak útoky v nich spatřuje stělesněny, zda výtky určitého nepočetného nebo nemravného skutku (§ 488 tr. zák.), z opovržlivých vlastností nebo takového smýšlení (§ 491 tr. zák.); vždyť přesné řešení tohoto primérního předpokladu je důležitým i pro otázku, jakým směrem se důkaz pravděpodobnosti může nésti. Dále sluší na pravou míru přivéstí názor v důvodech, že bylo, i když soukromý obžalobce bez své viny nevěděl o skutečném povolání svého švakra, jeho první povinností, přesvědčiti se o skutečném jeho povolání, obzvláště když ho vydával za odborného kameníka, a že by pouze za takového postupu byla výtká stranickosti neodůvodněna. Tu zjevně jde kmetský soud ve výkladu pojmu »stranickosti« příliš daleko; neměl-li někdo příčiny, pochybovati o správnosti údajů osoby, jím doporučené k určitému zaměstnání, v příčině její kvalifikace k tomuto zaměstnání, pokud se týče doporučil-li tuto osobu bezelstně, ač by při větší opatrnosti byl mohl zjistiti nedostatečnou její kvalifikaci, nelze ještě v takovémto opomenutí, pokud se nestalo schválně právě za tím účelem, by doporučující byl takto na oko kryt proti veřejnosti, spatřovati stranickost, jež se vytýká stěžovateli. Všechny výtky s hlediska čís. 4 a 5 § 281 tr. ř. jsou rázu čistě formálního a týkají se stránky skutkové, takže v této souvislosti k nim z naznačených úvah přihlížeti nelze. Že rozsudek nevyřídil obžalobu (§ 281 čís. 7 tr. ř.), nelze vážně tvrditi, vždyť se rozsudkový výrok kryje úplně s obsahem spisu obžalovacího; stěžovatel má tu spíše na zřeteli asi nedostatek důvodů ohledně různých částí pozastaveného výroku ve smyslu čís. 5 § 281 tr. ř., ku kterémužto důvodu zmatečnosti již shora potřebné stanovisko bylo

zaujato. Odůvodněné zmateční stížnosti soukromého obžalobce bylo proto vyhověti, napadený rozsudek zrušiti a věc vrátiti soudu nalézacímu, by ji znovu projednal a rozhodl.

Čís. 2996.

Kritika, třeba nepříznivá a nepříjemná nebo sesměšňující, nemusí býti ještě urážkou na cti ve smyslu § 487 a násl. tr. zák., pokud se nedotýká svým obsahem osobní hodnoty (mravních kvalit) napadeného, nebo pokud svou formou nenabývá takového rázu sesměšňujícího, že se tím snižuje dotčený v úctě a vážnosti.

Pokud výtká dosažení určitého postavení následkem příslušnosti k určité politické straně, a výtká politického a náboženského přeběhlictví zakládá skutkovou podstatu urážky na cti.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1927, Zm I 305/27.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti soukromého obžalobce do rozsudku krajského jako kmetského soudu v Písku ze dne 4. března 1927, jímž byl obžalovaný podle § 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro přečiny proti bezpečnosti cti podle §§ 488, 489, 491 a 493 tr. zák., zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu jako zmatečný a věc vrátil soudu první stolice, by ji znova projednal a rozsoudil.

D ů v o d y:

Zmateční stížnosti soukromého obžalobce, dovolávající se číselně důvodu zmatečnosti čís. 9 a), skutečně i čís. 5 § 281 tr. ř., nelze upříti oprávnění. Sprošťující rozsudek opírá se v podstatě o úvahu, že v pozastaveném článku nutno spatřovati kritiku veřejného vystupování soukromého obžalobce zejména v životě politickém; připouští, že tato kritika je soukromému obžalobci nepříjemnou a že se může citelně dotýkati jeho zájmů, přes to však pokládá ji za beztrestnou, ježto nesnižuje mravní hodnotu soukromého obžalobce. Již v četných rozhodnutích tohoto Nejvyššího soudu bylo poukázáno k tomu, že právo kritiky je sice nezbytnou složkou veřejného života, ústavní listinou dokonce uznané, že může býti nepříznivou a nepříjemnou, třeba i sesměšňující, že však přes vše to ještě nemusí býti urážkou na cti ve smyslu § 487 a násl. tr. zák., dokud se nedotýká mravních kvalit napadeného, pokud se týče dokud svou formou nenabývá takového rázu sesměšňujícího, že se tím napadený snižuje v úctě a vážnosti. Není proto postačitelno pro sprošťující výrok, vyřkne-li soud, že v pozastavených výrocích vidí toliko »kritiku«, nýbrž je třeba vždy náležitě uvažovati o tom a pečlivě zjistiti, zda »kritika« nevybočuje z mezí zákonem vytýčených a zda se snad nedotýká svým obsahem osobní hodnoty napadeného, kteréžto vybočení by pak mohlo poukazovati k útoku proti bezpečnosti cti s hlediska §§ 487,